

Світлана Курач

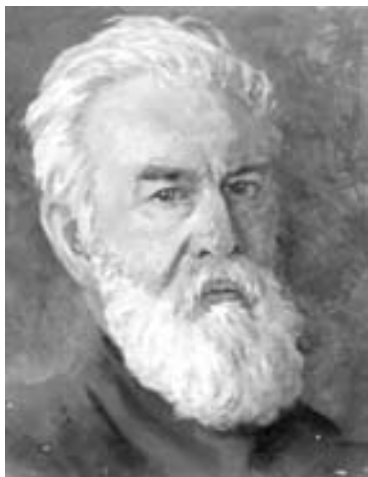

ПОРТРЕТ ІВАНА ЛИСИЦИНА НА ТЛІ ХУДОЖНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЧЕРНІГОВА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті досліджується діяльність митця, педагога і громадського діяча Івана Лисицина в контексті художньої ситуації Чернігова першої половини ХХ століття. Висвітлено основні етапи творчої біографії майстра. До наукового обігу введено низку його творів, частину яких коротко проаналізовано. Розглядається участь митця у діяльності чернігівського Товариства художників – попередника обласної організації Національної спілки художників України.

Ключові слова: художник, художнє життя, Іван Лисицин, творча діяльність, художня виставка, художня організація, чернігівське Товариство художників.

Українські регіональні художні організації ХХ століття залишаються поки недостатньо дослідженими. Проблема полягає у відсутності насамперед монографічних розвідок про окремих її діячів. Зокрема, постать професійного чернігівського живописця, графіка і скульптора Івана Васильовича Лисицина (1888-1958) широкому загалу маловідома, а його творчий доробок ще не став об'єктом уваги дослідників. Саме це і обумовило мету нашої публікації: систематизувати інформацію про нього, дати належну оцінку його місця в художньому середовищі Чернігова першої половини ХХ століття.

Як свідчать архівні дані, Іван Васильович Лисицин, росіянин за національністю, народився 6 (19) серпня 1888 року в селі Добрино колишнього Волоколамського повіту Московської губернії (нині Лотошинський район Московської області, Росія) у сім'ї селян-бідняків. Дитинство та юність пройшли у Троїцько-Сергієвому Посаді, де він спочатку навчався у міському училищі, а потім працював у майстерні іграшок. По завершенні навчання на відділенні скульптури московського Строганівського центрального художньо-промислового училища (1904-1909) отримав диплом ученого рисувальника, який давав право викладати малювання і чистописання в найнижчих і середніх навчальних закладах [1]. У 1912 році закінчив додаткові літні курси «новітніх методів викладання

графічних мистецтв у школі» для вчителів малювання на базі рисувальних класів Олександра Миколайовича Смирнова в Петербурзі [2].

Більше сорока років життя Івана Лисицина пов'язано з Черніговом. У 1910 році після навчання в училищі він був направлений сюди на педагогічну роботу. До 1919 року працював учителем малювання, ліплення та каліграфії в жіночій громадській гімназії.

© Курач Світлана Михайлівна – головний зберігач фондів Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана.

У 1916 році в Чернігові відкрито Учительський інститут (нині національний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка). Він був одним із перших його педагогів, працював за сумісництвом, а від 1928-го і до кінця 1937-го років – постійно викладачем історії мистецтв і креслення на фізико-математичному відділенні [3]. Закінчивши у 1935 році заочне навчання на соціально-економічному факультеті, викладав економічну географію на історичному та географічному факультетах, був деканом географічного факультету.

Одночасно він керує студією образотворчих мистецтв для студентів, викладає образотворче мистецтво на педагогічних курсах для вчителів міста та області. У 1939-1941-х роках очолює мистецькі студії та гуртки для учнів шкіл, проводить семінарські заняття з молодими самодіяльними художниками в Будинку народної творчості [4].

Займається просвітницькою діяльністю: рецензує книгу Юровського «Ліплення у школі» (журнал «Радянська просвіта», 1926), пише статті з питань образотворчого мистецтва. Одна з них, «Образотворче мистецтво на Чернігівщині», у довоєнний час з'явилася на сторінках альманаху «Будуємо».

Бере активну участь у громадському житті Чернігова. У 1926-1929-х роках він був у складі окружного правління профспілки працівників освіти («Робос»). Протягом 1928-1931-х років працює у секції наукових працівників м. Чернігова. У 1934-1938-х роках обирається депутатом міської ради народних депутатів.

Діяльність Івана Лисицина, як діяча мистецтв, бере свій початок від 1914 року, коли він входить до кола художників, згуртованих Миколою Борисовичем Тарловським [5] у чернігівське Товариство художників. У автобіографічних матеріалах він зазначає, що працював на громадських засадах у ньому з 1914 по 1919-ті роки, зокрема, був членом його правління (1915-1919) й керував студією (1914 -1918) [6]. Після революційних подій жовтня 1917 року художник був одним з діячів мистецтва, об'єднаних довкола т. зв. «ізосекції» підвідділу мистецтв губернського відділу освіти.

Наприкінці 1926 року група художників-професіоналів і любителів колишнього Товариства художників згуртувалась за ініціативою Андрія Петуся [7] в округову філію Асоціації художників Червоної України (АХЧУ). Дружина Петуся – Зоя Василівна у своїх спогадах зазначала: після поїздки до Києва влітку 1926 року Андрій Юхимович захопився цією роботою, часто говорив про це з Лисициним і Левіцьким [8]. Тож Івана Васильовича можна вважати одним зі співорганізаторів чернігівського осередку Асоціації. До речі, саме він головував на установчих зборах художників 21 січня 1927 року, коли було прийняте рішення щодо вступу до АХЧУ і створення її філії у Чернігові. У квітні того ж року його обирають членом правління філії. Цю роботу він поєднував з роботою у мистецькій студії, що була заснована при філії для підвищення майстерності художників. Коли Асоціація була реорганізована та отримала назву Всеукраїнської асоціації пролетарських митців (ВУАПМІТ), Іван Лисицин у 1930-1932-х роках очолював її чернігівський осередок. У 1930-ті роки в Чернігові було створено художньо-кооперативну артіль «Кисть» (1935?), де місцеві художники мали можливість застосовувати свій фах. Лисицин полишає роботу в педагогічному інституті й від жовтня 1936 року працює в її художньому цеху. З перших днів фашистської окупації Чернігова він залишився в місті. Під час бомбардування і пожежі серпня 1941 року квартира Івана Васильовича (вірогідно, по вул. Воровського) була знищена пожежею. Через це загинуло все його майно, зокрема, біля двохсот живописних, графічних і скульптурних творів, чимало альбомів з олівцевими малюнками.

Залишившись без засобів існування, художник від жовтня 1941 року і до звільнення Чернігова тимчасово працює в приватній художній майстерні Олександра Миклашевського по виготовленню вивісок для установ і організацій міста. Цей період його життя був пов'язаний з неабиякою небезпекою: за допомогу партизанам у березні 1943 року він зазнав репресій окупаційної влади, відбув тюремне ув'язнення, але, на щастя, залишився живим.

Після звільнення міста вживалися заходи не тільки по відродженню економіки, але і по відновленню мистецького життя. Одним з таких була організація наприкінці

лютого 1944 року художньої майстерні при Чернігівському обласному відділі у справах мистецтв. Першим її директором, одночасно і художником, було призначено Івана Лисицина. Для нормальної роботи треба було сформувати дієвий творчий колектив, і він розшукує художників, яких знав ще у довоєнний час. Так, на його запрошення до Чернігова повертається Андрій Петусь, починають працювати Максим Колесник, Георгій Петраш, Марія Рубан, Михайло Ложечников, Порфирій Рекун, Марія Поршнякова, Олександр Миклашевський, Василь Погоніщев та інші.

У 1945 році Івана Васильовича було прийнято до членів Спілки художників радянської України. У протоколі засідання Спілки від 29 червня 1945 року зазначено, що його одногослосно прийнято до Спілки по секції живопису, оскільки був охарактеризований як кваліфікований художник та активний громадський діяч, учасник багатьох обласних і всеукраїнських виставок. Одночасно його обрали уповноваженим Спілки по Чернігівській області [9]. Цю відповідальну роботу він виконував безперервно до 1957 року.

Від квітня 1945 року Іван Лисицин отримав нове призначення – став директором Чернігівської художньо-виробничої майстерні Укрхудожфонду. Працював тут і на керівній посаді, і як художник до ліквідації установи у травні 1948 року. Оскільки її виробничий характер не залишав художникам часу для творчої діяльності, у червні 1948 року було розпочато роботу по створенню обласного Товариства художників. Завдання, які воно повинно було вирішувати, певним чином перегукувалися з тими, що були поставлені перед чернігівським Товариством початку ХХ століття. Зокрема, йшлося про допомогу митцям Чернігівської області в творчому зростанні та в організації виставок членів. Головою правління було обрано Івана Васильовича. З метою контролю за якістю художньої продукції Товариства, облвиконком у січні 1949 року затвердив його художню раду, головування якої здійснював знов-таки Лисицин. Після переобрання у березні того ж року він працював членом правління.

Намагаючись організувати роботу художників так, як це було за часів старого Товариства, у 1952 році він ініціює створення студії малюнку з натурниками. На жаль, ця ідея не була підтримана більшістю митців і новим керівництвом організації, тому проіснувала недовго. Незважаючи на це, організаторські здібності та мистецький хист її засновника дали свої наслідки: до нього почала тягнутися мистецька молодь. Зокрема, чернігівський художник Олексій Карпенко значно пізніше згадував, що художників Івана Лисицина та Андрія Петуса він вважав за своїх учителів [10].

У травні 1952 році митець повідомляє Товариство про свій намір виходу через стан здоров'я, а наступного року зовсім полишає роботу (з тієї ж причини). Однак ще певний час піклується перед республіканською Спілкою художників про поліпшення матеріального стану літніх художників області, бере участь у роботі X та XI Пленумів Спілки художників України (1953-1954), в організації конкурсів на політичний плакат і картини до 300-річчя воз'єднання України з Росією (1953?-1954).

Намагаючись дати узагальнену характеристику творчої діяльності Івана Лисицина, слід взяти до уваги: він завжди був прихильником класичного і реалістичного мистецтва, працював у різних його видах – графіці, живописі, скульптурі. Перший період його творчості – від появи в Чернігові й до революційних подій 1917-го року – в цілому можна охарактеризувати як камерний, з нейтральною тематикою творів.

У 1958 році дружина художника по пам'яті зробила перелік його основних мистецьких творів за весь час діяльності – близько вісімдесяти [11]. Для більш ніж сорока років праці – не дуже велика кількість. З них на ранній період припадає не більше десяти. Пояснення знаходимо у педагогічній роботі, яка на той час для Івана Васильовича була на першому плані. Вона давала постійне матеріальне забезпечення, хоч певною мірою обмежувала час і сили для творчості.

На ці ж роки припадає і початок виставкової діяльності Лисицина – у 1914-му році він уперше бере участь у виставці чернігівського Товариства художників. Зі спогадів дружини Івана Васильовича відомо, що на цій виставці було експоновано його акварель «Повінь на Десні» (1910) та скульптуру «Перед екзаменами» (1913, глина) [12].

Протягом 10 – 17 квітня 1916 року у приміщенні чернігівської жіночої гімназії на Валу відбулася ще одна виставка, учасником якої був митець. Її організатором виступило Чернігівське відділення Товариства по наданню допомоги населенню півдня Росії, створення якого пов'язано з тогочасними військовими подіями. У статті про виставку в «Черниговской земской неделе» її автор Галінін дещо критично зазначив: «дектрим етюдам І. В. Лисицина не придумати назви» [13].

У грудні того ж року Товариство художників відкрило нову велику виставку творів образотворчого мистецтва у Дворянському пансіоні. У своїх спогадах Іван Лисицин називає її «виставкою 1917-го року». Серед творів членів Товариства та їхніх талановитих учнів, що навчались у мистецькій студії при Реальному училищі, експонувались акварелі художника «Куточок у парку» (1914), «Ярополець Московської губернії» (1915) та скульптура «Прикурюю» (1916, глина) [14].

У радянський час мистецькі пошуки художника мали різнобічніший характер. Робота в студії при філії АХЧУ та велика кількість замовлень агітаційно-масового характеру сприяли тому, що він починає працювати у техніці олійного живопису. Судячи з назв експонованих у ці роки на обласних [15] та республіканських виставках [16] робіт, Іван Лисицин повністю підтримував радянську доктрину в мистецтві, хоч і не став затятим прихильником соцреалізму. Звертається до нових тем і образів: «Делегатка» (1919, глина), «На з'їзді партії» (1921, олівець), «У клубі» (1921, олія), «Будують» (1922, акварель), «Землекоп за роботою» (1924, глина), «Портрет заслуженого вчителя П. Г. Іванова» (1936, олія). Одночасно продовжує працювати над творами, що не мали ідеологічного забарвлення: «Зима» (1925, акварель), «Наближення грози» (1927, пастель), «Жіночий портрет» (1930, дерево), «Ромашки і волошки» (1940, олія) тощо. Демонструє широкий технічний діапазон виконання творів, особливо на виставці чернігівської філії АХЧУ 1928-го року. Серед доробку тридцяти дев'яти художників експонувались двадцять робіт Івана Васильовича: портрети, пейзажі, натюрморти, жанрові сцени в техніці олійного живопису, акварелі, пастелі, малюнки вуглем і олівцем, скульптурні твори з дерева та глини. Усі датовані 1909-м – 1927-ми роками.

Чернігівський живописець Микола Левицький згадував, що після цієї виставки Чернігівський історичний музей придбав по одній роботі кожного художника. До війни вони експонувались у його т. зв. картинній галереї [17]. Творчість Лисицина була представлена аквареллю «Старий Чернігів» (1915) та пастеллю «Зима» (1925). На жаль, вони загинули, як і багато інших музейних предметів, під час війни.

Окрім виставок, творча діяльність митця цього часу мала й інші напрями: у 1920-х роках він бере участь в оформленні вулиць і площ міста, установ до визначних подій і революційних свят, у різних агіткампаніях. Працює плакатистом у декоративно-плакатній майстерні губернського відділу освіти. Пробує свої сили у створенні кількох книжкових обкладинок, карикатур на теми міжнародної політики (друкувались у газетах «Червоний стяг» та «Більшовицький шлях» (1926)). Долучається до мистецьких конкурсів проектів пам'ятника на могилі Михайла Коцюбинського (1928, Чернігів) та пам'ятника Тараса Шевченку (1930, Харків). Пізніше бере участь у конкурсах, присвячених 100-річчю від дня народження Олександра Пушкіна (1937, Чернігів) та на краще оформлення площі Чернігова (1937).

Післявоєнний період – час творчої зрілості Івана Лисицина знов-таки різновекторний. Це пояснюється як наслідок постійної зайнятості виробничою роботою в художніх майстернях, не завжди високої якості (плакати з вождами пролетаріату та передовиками виробництва, рекламні щити, транспаранти тощо). Чернігівський живописець Георгій Петраш згадував ті часи: художники «їли свій хліб» не з творчого пензля, а з відрядної виробничої роботи. Урвавши вільний час, вони зображали все. Тому характерною особливістю була відсутність певного жанру, до якого б автор тяжів у своїх творчих роботах [18].

У мистецькому середовищі Чернігова Івана Васильовича поважали. Попри значну зайнятість, він знаходив час для роботи на етюдах, не боявся працювати над відносно великими за розмірами творами. У портретному жанрі добре володів хистом передачі подібності.

У 1943-1945-х роках митець фіксує численні руйнування міста у невеличких акварельних замальовках. Виконуючи завдання Чернігівського обкому ЛКСМУ, в 1944 році виїжджає у якості художника до села Єліне Щорського району Чернігівщини. Після цього газета «Молодь України» опублікувала кілька виконаних ним портретів єлінських партизанів-комсомольців, а Чернігівський історичний музей придбав десять творів з серії «Партизанське село Єліне» (акварель, олівець).

Одночасно митець працює над ліричними пейзажами та натюрмортами, позначеними непоказними сюжетами і натурною достовірністю зображення. Творчий доробок експонує на обласних художніх виставках 1946, 1947, 1950 та 1952 років. У березні 1952-го року долучається до місцевого конкурсу, присвяченого 100-річчю пам'яті Миколи Гоголя. За його результатами він отримав другу премію за малюнки до «Шинелі» та заохочувальну за акварелі до «Ревізора» та «Сорочинського ярмарку».

Найпізніші твори Лисицина датуються 1958-м роком. Його дружина згадувала: через тяжку хворобу серця у останні роки життя Іван Васильович був обмежений лікарями у пересуванні, тому багато його малюнків було зроблено з вікон квартири по вулиці Пролетарській [19].

Художник помер 31 грудня 1958 року. Похований у Чернігові на т. зв. старому кладовищі.

На жаль, за життя йому не було приділено достатньої уваги з боку мистецтвознавців. Навіть у післявоєнний час він не мав жодної персональної виставки. Вперше про нього згадують у 1963-му році у зв'язку з проведенням у місцевому Палаці піонерів колективної виставки чотирьох художників Чернігова: Михайла Колесника, Івана Лисицина, Леоніда Митькевича та Андрія Петуся. Її було підготовлено за ініціативи керівника студії образотворчого мистецтва Палацу, художника-аматора Леоніда Борисовича Могучова. Виставка працювала майже місяць (з 30 травня до 3 липня) і викликала позитивний резонанс у місцевому житті Чернігова. Її оглянули багато чернігівців і приїжджих. Серед відвідувачів були вчителі, працівники музеїв, які пам'ятали цих художників по спільній роботі. Дехто з них свого часу навчався у експонентів. Творчість Івана Лисицина була представлена сорока трьома живописними роботами та етюдами. Один із записів у книзі відгуків виставки стосувався саме нього: «Ми були учнями І. В. Лисицина, і навіть вже в його молоді роки відчували в ньому доброго майстра – чудового пейзажиста, тонкого аквареліста» [20].

Виставка вперше виявила проблему обмеженості інформації про життя і творчість місцевих художників минулих часів та сьогодення. Вдруге вона постала на порядок денний у зв'язку з організацією виставки та підготовкою на її матеріалах наукової конференції «Радянські художники Чернігівщини 1920-х – 1930-х років», що в 1969-му році спільно з громадськістю міста провели співробітники історичного музею, обласного архіву та Товариства охорони пам'яток історії та культури. У складі нової виставки знову був представлений доробок Івана Лисицина.

Позитивним результатом цієї акції стало те, що загальними зусиллями науковців, рідних та друзів представлених на виставці художників, уперше за багато років було підготовлено науково обґрунтовані біографічні матеріали про них. Саме у виступах на конференції Івана Лисицина охарактеризовано, як представника методу соціалістичного реалізму. Хоча у більшості його творчих робіт ознак «соцреалістичності» не помітно. Окрім мистецького напрямку, зазначалося, що Іван Васильович мав фах професійного музиканта (свого часу закінчив музичне училище по класу віолончелі). Знав іноземні мови: латину, французьку, вивчав білоруську та українську мови [21].

Значну роль у популяризації творчості митця зіграла його дружина Тетяна Данилівна Одинець, колишня викладачка Чернігівського педагогічного інституту. Після смерті чоловіка вона зберегла домашній архів про його діяльність та тогочасне художнє життя Чернігова. Ці документи у 1970-х роках вона передала до Чернігівського обласного архіву, а доробок Івана Лисицина – до історичного музею. Від 1984-го він зберігається в обласному художньому музеї. Це понад сорок живописних і графічних робіт, більшість – етюди, виконані переважно у післявоєнний період. Порівняно невелика спадщина допомагає зрозуміти особливості творчої манери автора

та його жанрові уподобання: ліричний та архітектурний пейзаж, композиційний та квітковий натюрморт, портрет.

Серед графіки єдина довоєнна акварель «Повінь на Десні» (1910) зараз виглядає багато в чому найвною і художньо недосконалою. Ймовірно, вона слугувала підготовчим матеріалом до однойменного твору, що експонувався на чернігівській виставці 1914 року.

Кілька малюнків присвячено селу Єліно (1944) – це документально точні натурні зображення зруйнованих хат і дворич, а також портрети молодих партизанів – мешканців села («Портрет Марії Кобеняк», «Портрет Степана Кухленка», «Портрет Василя Пастушенка»), зроблені в один сеанс. Інші відтворюють зруйновані вулиці та архітектурні пам'ятки Чернігова: «Будівля колишнього штабу дивізії та кінотеатр ім. Щорса» (1943), «Зруйнована дзвіниця на Валу» (1944).

У своїх спогадах про художню виставку 1969-го року чернігівський художник Георгій Петраш відзначив особливу майстерність акварельного натюрморту «Півонії» (1947?) [22]. Його написано по сухому, в кілька прийомів. Композиція вибудовується за допомогою хаотично накладених дрібних мазків м'якої тональності.

Живописні пейзажі «Травень. Після дощу» (1945), «Галявина у Мар'їному гаю» (1954), «Після грози» (1956) – скромні, непоказні сюжети, що відображають малювничі околиці Чернігова. В них багато зеленої рослинності та м'якого сонячного світла, що пробивається крізь листя. Виконані у техніці багатошарового живопису з дрібними мазками і лесируванням, вони надзвичайно гармонійні за настроєм, сповнені спокою. У етюдах «Старий базар у Чернігові» (1944), «Відновлення Чернігова» (1946), навпаки, майстерно передано відчуття динаміки життя післявоєнного міста.

Лаконічною композицією відзначений «Натюрморт з рибою» (1951). Художник використовує обмежену кольорову гаму з переважанням сірих та коричневих тонів. Деталізація форм предметів виконана за допомогою напівпрозорих тональних акцентів.

На високу оцінку заслуговує твір «Польові квіти» (1954), написаний з предметами, що свідчать про мистецьку діяльність автора. Головний його композиційний елемент – букет дрібних квітів, як і у окремому творі «Ромашки» (1956), вражає мерехтінням фарб різних кольорів.

Один з останніх живописних творів – «Автопортрет» (1957). Це погрудне зображення літнього посивілого художника. Вся увага зосереджена на виявленні психологічного стану портретованого через зовнішні риси, майстерно передано твердість характеру та внутрішню енергію.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити: у контексті культурних постатей Чернігова першої половини ХХ століття Іван Лисицин займає провідне місце. Його можна зарахувати до виняткового типу поліфункціонального діяча, який одночасно працював у якості педагога, художника і громадського діяча. Не будучи місцевим мешканцем, він органічно увійшов у мистецьке життя Чернігова, своєю професійною підготовкою вплинув на зростання майстерності місцевих художників своєї доби та більш пізнього часу. Сприяв згуртуванню митців – професіоналів та любителів довкола чернігівського Товариства художників початку ХХ століття, його відновленню у післявоєнний час у вигляді Товариства художників Чернігівської області – попередника обласної організації Національної спілки художників, що успішно функціонує до сьогодні.

1. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО), ф.Р-1375, оп.1, спр.3, арк.1.

2. Там само, арк. 2.

3. ДАЧО, ф.Р-1375, оп.1, спр.16, арк.1.

4. Науковий архів Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана (далі ЧХМ НА), оп.1, спр. 572, арк. 8.

5. Курач С. Художнє життя Чернігівщини першої третини ХХ століття / Світлана Курач // Сіверянський літопис. – 2014. – №5. – С.348.

6. ДАЧО, ф.Р-600, оп.2, спр.1456, арк.234.

7. Курач С. Художнє життя Чернігівщини першої третини ХХ століття. – С.348.
8. ДАЧО, ф.Р-1043, оп.1, спр.361-6, арк.11.
9. Там само, арк. 32.
10. ДАЧО, ф.Р-1310, оп.1, спр.19, арк.43.
11. ДАЧО, ф.Р-1375, оп.1, спр.26, арк.5–8.
12. Там само, арк.5.
13. Галинин. Третья выставка картин черниговских художников / Галинин // Черниговская земская неделя. – 1916. – 22 апреля. – С. 5.
14. ДАЧО, ф.Р-1375, оп.1, спр.26, арк. 5.
15. Каталог першої виставки чернігівської філії АЧХУ. Живопис, графіка, скульптура, фото. – Чернігів, 1928; Перша пересувна художня виставка Асоціації художників Червоної України. Харківська філія. Ізюм – Ахтирка – Суми – Богодухів. – Харків, 1928-1929; Перша обласна виставка творів художників Чернігівщини (живопис, графіка, скульптура). – Чернігів, 1940.
16. Перша виставка творів художників міст Дніпропетровська, Полтави, Прилук, Сталіно та Чернігова. Каталог. – К. – 1941.
17. ДАЧО, ф.Р-1310, оп.1, спр.60, арк. 10 звор.
18. ЧХМ НА, оп.1, спр. 572, арк.12-13.
19. ДАЧО, ф.Р-1375, оп.1, спр.27, арк.6.
20. ДАЧО, ф.Р-1310, оп.1, спр.19, арк.15.
21. ДАЧО, ф.Р-1043, оп.1, спр. 361-6, арк. 33.
22. ЧХМ НА, оп.1, спр. 572, арк.14.

В статье исследуется деятельность художника, педагога и общественного деятеля Ивана Лисицина в контексте художественной ситуации Чернигова первой половины XX века. Освещены основные этапы творческой биографии мастера. В научный оборот введен ряд его произведений, часть которых коротко проанализирована. Рассматривается его участие в деятельности черниговского Товарищества художников – предшественника областной организации Национального союза художников Украины.

Ключевые слова: художник, художественная жизнь, творческая деятельность, художественная выставка, художественная организация, черниговское Товарищество художников.

The article studies the activity of the artist, art teacher and public figure of Ivan Lysytsyn in the context of artistic situation of Chernihiv of the first half of XX century. The basic stages of creative biography of master were covered. Part of his artistic works was entered to the scientific use, some of them were shortly analyzed. The participation of the artist in the activity of the Chernihiv Association of Artists – the predecessor of Regional organization of National Union of Artists of Ukraine is considered.

Keywords: artist, artistic life, creative activity, artistic exhibition, artistic organization, Chernihiv Association of Artists.